

Operacijski sustavi (OS)

Nositelj: doc. dr. sc. Ivan Lorencin

Asistent: Luka Blašković, mag. inf.

Ustanova: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet informatike u Puli

Fakultet informatike u Puli

(2) Zastavice CLI naredbi

#2

OS

Zastavice (*eng. flags*) su posebni argumenti koji modificiraju ponašanje naredbi u CLI sučelju. Do sad smo koristili argumente za prosljeđivanje putanje datoteka i direktorija, a danas ćemo se upoznati s zastavicama koje dodaju funkcionalnosti naredbama. Zastavice se često navode jednom (-) te služe prvenstveno za prilagodbu ponašanja naredbi, a ne za prosljeđivanje podataka. U ovom poglavlju studenti će se upoznati s osnovnim zastavicama naredbi koje smo već obradili i na taj način naučiti fleksibilnije i učinkovitije koristiti CLI sučelje.

 Posljednje ažurirano: 20.3.2025.

Sadržaj

- [Operacijski sustavi \(OS\)](#)
- [\(2\) Zastavice CLI naredbi](#)
 - [Sadržaj](#)
- [1. Uvod](#)
- [2. Zastavice naredbe `ls`](#)
 - [▶ Zastavica: `-a`](#)
 - [▶ Zastavica: `-l`](#)
 - [▶ Zastavica: `-R`](#)
 - [2.1 Ostale zastavice naredbe `ls`](#)
 - [2.2 Tablica čestih zastavica naredbe `ls`](#)
- [3. Zastavice naredbi `cd`, `pwd`, `mkdir` i `rmdir`](#)
- [Zadatak 1: Vježba osnovnih zastavica](#)
- [4. Zastavice naredbi `cp`, `mv` i `rm`](#)

- [▶ Zastavica: `-i`](#)
- [▶ Zastavica: `-r`](#)
- [▶ Zastavica: `-v`](#)
- [▶ Zastavica: `-f`](#)
- [▶ Zastavica: `-n`](#)
- [4.1 Tablica čestih zastavica naredbi `cp`, `mv` i `rm`](#)
- [Zadatak 2: Vježba zastavica naredbi `cp`, `mv` i `rm`](#)
- [Zadaci za Vježbu 2](#)

1. Uvod

Na prošlim vježbama naučili smo osnovne bash naredbe za rad s datotekama i direktorijima unutar CLI sučelja. CLI omogućava korisnicima interakciju s operacijskim sustavom putem teksta, a interpretaciju samih naredbi obavlja ljuska (eng. *shell*).

Vidjeli smo što su **apsolutna** i **relativna** putanja te kako ih koristimo kao argumente za naredbe. Također, naučili smo kako navigirati kroz direktorije, stvarati nove datoteke i direktorije te ih premještati i brisati.

U nastavku su navedene osnovne naredbe koje smo obradili, zajedno s opisima:

- `pwd` - ispisuje apsolutnu putanju trenutnog (radnog) direktorija
- `ls` - ispisuje sadržaj direktorija
- `cd` - mijenja trenutni direktorij
- `mkdir` - stvara novi direktorij
- `touch` - stvara novu datoteku
- `rm` - briše datoteku
- `rmdir` - briše direktorij (ako je prazan)
- `cp` - kopira datoteku ili direktorij
- `mv` - premješta datoteku ili direktorij
- `echo` - ispisuje tekst u terminal sučelju

U ovoj skripti studenti će se upoznati s konceptom **opcija/zastavica** (eng. *flags*) ▶

U bash skriptiranju, **zastavice** ili **opcije** (eng. *flags*) su posebni argumenti koji modificiraju ponašanje naredbi.

Zastavice se obično koriste kako bi se naredbama dodale funkcionalnosti ili kako bi se **promijenili neki interni parametri naredbe**.

Do sad nismo koristili zastavice, već smo "nadopunjavali" naredbe koristeći argumente (npr. putanje do datoteka i direktorija).

Argumenti (parametri) naredbi se obično koriste za prosljeđivanje podataka naredbi i navodimo ih nakon inicijalne naredbe:

```
→ naredba argument1 argument2 argument3 ... argumentN
```

Primjeri:

```
→ ls /mnt/c/Users  
→ cp datoteka1.txt /mnt/c/Users  
→ rm /mnt/c/Users/datoteka1.txt
```

Zastavice (opcije) se koriste za izmjenu ponašanja naredbi i navodimo ih nakon inicijalne naredbe, a obično se označavaju s `-` ili `--` (crtica ili dvostruka crtica):

- `-z` (kratka zastavica/kratki format)
- `--zastavica` (duga zastavica/dugi format)

```
→ naredba -z --zastavica2 -z3 ... --zastavicaN # uočite da zastavice mogu biti kratke (-z)  
ili duge (--zastavica)
```

Osim toga, moguće je i **vrlo često ćemo kombinirati argumente i zastavice**:

```
→ naredba -z1 --zastavica2 argument1 argument2
```

U pravilu se zastavice pišu **prije argumenata**, ali to nije uvijek slučaj. Neki programi mogu imati različite konvencije i dozvoljavaju različite redoslijede zastavica i argumenata.

Dakle, moguće je i sljedeće:

```
→ naredba argument1 -z1 argument2 --zastavica2 argument3
```

Primjeri:

```
→ ls -l /mnt/c/Users  
→ cp -r vazni_dokumenti /mnt/c/Users/Desktop  
→ mv -i script.js /home/user/Desktop/zadaca
```

Sintaksu koju smo pokazali na prošlim vježbama, na ovim vježbama ćemo proširiti dodavanjem zastavica. Dakle, naglasak će biti na zastavice osnovnih naredbi za rad s datotekama i direktorijima.

Krenimo sa zastavicama! ▶▶▶

2. Zastavice naredbe `ls`

Sintaksa:

```
→ ls [FLAGS] <putanja>
```

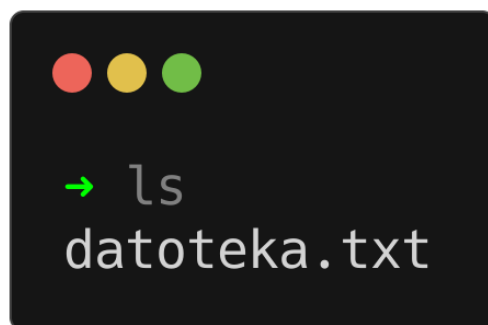
- zastavice [FLAGS] koristimo **prije putanje** kako bismo modificirali ispis
- <putanja> može biti apsolutna ili relativna putanja do direktorija

▶ Zastavica: -a

-a (zapamti kao "all") - lista sve datoteke, uključujući i one skrivene (koje počinju s `.`)

Primjer:

```
→ mkdir vjezba_2
→ touch vjezba_2/datoteka.txt
→ ls
```


🖼️ Naredba `ls` bez zastavice

Kako bismo dodali skrivenu datoteku, jednostavno dodajemo datoteku s točkom na početku:

```
→ touch .skrivena_datoteka.txt

→ ls # ne vidimo skrivenu datoteku

→ ls -a # vidimo skrivenu datoteku ".skrivena_datoteka.txt"
```

```
→ ls -a
.
..
.skrivena_datoteka.txt
datoteka.txt
```

Naredba `ls` s zastavicom `-a` ispisuje skrivene datoteke

Ako bolje pogledate, osim skrivene datoteke `.skrivena_datoteka.txt`, vidimo i dva posebna direktorija: `.` i `..`.

Ovo su **specijalni direktoriji** koji predstavljaju:

- **trenutni** direktorij (`.`),
- **roditeljski** direktorij (`..`)

te se nalaze u svakom direktoriju datotečnog sustava. Mi smo ih do sada koristili u kontekstu naredbe `cd` kada smo se željeli vratiti u prethodni direktorij (`cd ..`).

Ove specijalne direktorije moguće je upotrebljavati i s drugim naredbama, kao što je `ls`.

Primjerice, ako se nalazimo unutar direktorija `vjezba_2` i želimo ispisati sadržaj roditeljskog direktorija, možemo koristiti:

```
→ ls ..
```

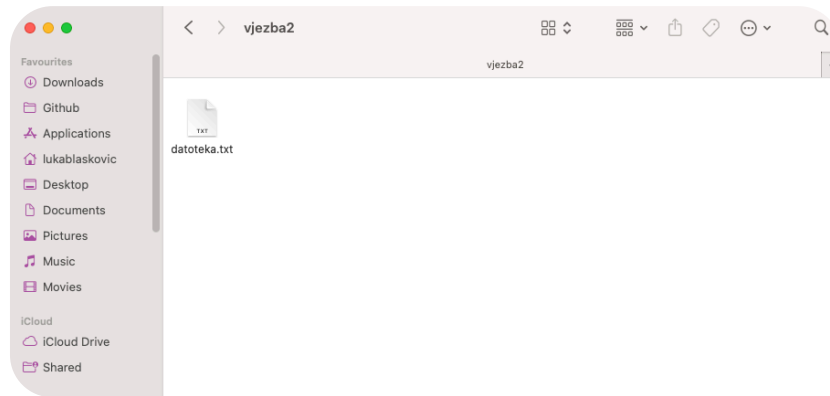
Ako bismo htjeli ispisati sadržaj roditeljskog direktorija roditeljskog direktorija (dakle, "grandparent" direktorij), koristili bismo:

```
→ ls ../..
```

Također, sljedeće naredbe su ekvivalentne:

```
→ ls
→ ls .
```

Ako koristite zadane postavke unutar GUI, skrivene datoteke i direktoriji **obično nisu vidljivi**.

 Datoteka ".skrivena_datoteka.txt" nije vidljiva unutar GUI-a, ako koristite zadane postavke

- [Kako prikazati skrivene datoteke na Windows OS GUI](#)
- [Kako prikazati skrivene datoteke/direktorije na macOS GUI](#)
- [Kako prikazati skrivene datoteke na Ubuntu/Linux OS GUI](#)

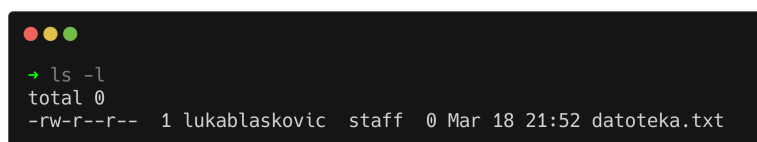
Postoji varijanta ove zastavice s velikim slovom `-A` koja također ispisuje sve datoteke, ali ne ispisuje `.` i `..` direktorije.

```
→ ls -A # ne ispisuje skrivene direktorije "." i ".."
```

Zastavica: `-l`

`-l` (zapamti kao "long") - ispisuje detaljan ispis datoteka i direktorija

```
→ cd vjezba_2
→ ls -l
```



```
→ ls -l
total 0
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 18 21:52 datoteka.txt
```

 Naredba `ls -l` ispisuje detaljan ispis datoteka i direktorija

U detaljnom ispisu, svaki redak predstavlja jednu datoteku ili direktorij. Svaki redak sadrži sljedeće informacije:

1. **Tip datoteke i dozvole** - prva znamenka označava tip datoteke (`d` → direktorij, `l` → simbolička veza, `-` → obična datoteka, ...), a sljedeće tri znamenke predstavljaju dozvole za vlasnika, grupu i ostale korisnike (npr. `rw-r--r--`)
2. **Broj čvrstih veza** (eng. *Hard links*) - broj datoteka koje pokazuju na isti čvor (čvor predstavlja jedinstveni identifikator datoteke/direktorija, odnosno datoteku ili direktorij unutar datotečnog sustava, *googlati*: "unix inode")
3. **Vlasnik** - računalni korisnik koji je vlasnik datoteke/direktorija

4. **Grupa** - grupa kojoj datoteka/direktorij pripada
5. **Veličina** - veličina datoteke u bajtovima (**B**)
6. **Datum i vrijeme posljednje izmjene** - datum i vrijeme kada je datoteka/direktorij zadnji put izmijenjen
7. **Naziv direktorija/datoteke** - naziv direktorija ili datoteke

Primjer:

Želimo pogledati detaljan ispis direktorija `Books` koji se nalazi u home direktoriju korisnika `username`:

```
→ ls -l /mnt/c/Users/username/Books
```

```
* ls -l /Users/lukablaskovic/Books
total 99888
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff   6243514 Oct 18  2022 Ankur A. Patel_ Ajay Uppili Arasanipalai -
Applied Natural Language Processing in the Enterprise-0'Reilly Media, Inc. (2021).epub
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff   37646640 Jan 15  2023 RS-02-RPC-Models.pdf
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff    7245185 Jan 15  2023 RS-03-Time-Clocks-Ordering.pdf
```


Naredba `ls -l` za detaljni ispis sadržaja direktorija `Books`

Vrijednost `total` koja se ispisuje na početku detaljnog ispisa ne predstavlja broj datoteka/direktorija unutar radnog direktorija. Ova vrijednost predstavlja **ukupnu veličinu svih datoteka unutar direktorija u blokovima** (eng. *disc blocks*), a 1 blok obično ima veličinu od 1024 ili 512 bajtova, ovisno o datotečnom sustavu.

Ako bismo željeli uključiti i skrivene datoteke u naš detaljni ispis, jednostavno dodajemo zastavicu `-a`:

```
→ ls -l -a
```

Redoslijed zastavica vrlo često nije bitan, pa možemo koristiti i sljedeće:

```
→ ls -a -l
# ekvivalentno
→ ls -l -a
```

Ili specijalnu zastavicu koja uključuje oba ova ponašanja (`-la`):

```
→ ls -la
```

```
* ls -l -a /Users/lukablaskovic/Books
total 99904
drwxr-xr-x  6 lukablaskovic  staff   192 Mar 15 19:37 .
drwxr-xr-x 108 lukablaskovic  staff  3456 Mar 18 22:34 ..
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff   6148 Oct 14 20:50 .DS_Store
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff   6243514 Oct 18  2022 Ankur A. Patel_ Ajay Uppili Arasanipalai
- Applied Natural Language Processing in the Enterprise-0'Reilly Media, Inc. (2021).epub
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff   37646640 Jan 15  2023 RS-02-RPC-Models.pdf
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff    7245185 Jan 15  2023 RS-03-Time-Clocks-Ordering.pdf
```


Naredba `ls -l -a` za detaljni ispis sadržaja direktorija `Books` uključujući i skrivene datoteke

U ovoj skripti nećemo se detaljno baviti dozvolama, međutim za sad možete uočiti neke osnovne informacije iz ovog ispisa:

- `-` (crtica) - obična datoteka
- `d` (direktorij) - direktorij
- `r` (read) - dozvola za čitanje
- `w` (write) - dozvola za pisanje

Na primjeru od ranije:

- `drwxr-xr-x` - uočite da je prvi znak `d`, što znači da se radi o **direktoriju**, uočite i oznake `rw` što znači da vlasnik ima dozvolu za **čitanje i pisanje**
- `-rw-r--r--@` - uočite da je prvi znak `-`, što znači da se radi o **datoteci**, uočite i oznake `rw` što znači da vlasnik ima dozvolu za **čitanje i pisanje**

Za sada toliko! 😎

🚩 Zastavica: `-R`

`-R` (zapamti kao "recursive") - rekurzivno ispisuje sadržaj ugniježđenih direktorija (eng. *subdirectories*)

Primjer:

Unutar direktorija `vjezba_2` definirat ćemo sljedeću strukturu direktorija i datoteka:

```
→ mkdir dir_1_razina_1
→ mkdir dir_2_razina_1
→ mkdir dir_3_razina_1

→ touch datoteka_1_razina_1.txt
→ touch datoteka_2_razina_1.txt

→ touch dir_1_razina_1/datoteka_1_razina_2.js
→ touch dir_1_razina_1/datoteka_2_razina_2.html
→ mkdir dir_1_razina_1/dir_1_razina_2

→ touch dir_2_razina_1/dir_1_razina_2/datoteka_1_razina_3.cpp
```

Očekujemo sljedeću strukturu:

```
[ 224] .
├─ [  0] datoteka_1_razina_1.txt      # 1. razina
├─ [  0] datoteka_2_razina_1.txt      # 1. razina
├─ [ 160] dir_1_razina_1              # 1. razina
│   ├─ [  0] datoteka_1_razina_2.js   # 2. razina
│   ├─ [  0] datoteka_2_razina_2.html # 2. razina
│   └─ [  96] dir_1_razina_2          # 2. razina
│       └─ [  0] datoteka_1_razina_3.cpp # 3. razina
├─ [  64] dir_2_razina_1              # 1. razina
└─ [  64] dir_3_razina_1              # 1. razina
```


Naredbom `ls -R` ispisujemo sadržaj direktorija `vjezba_2` **rekurzivno**:

→ `ls -R`

```
→ ls -R
datoteka_1_razina_1.txt  dir_1_razina_1  dir_3_razina_1
datoteka_2_razina_1.txt  dir_2_razina_1

./dir_1_razina_1:
datoteka_1_razina_2.js  datoteka_2_razina_2.html  dir_1_razina_2

./dir_1_razina_1/dir_1_razina_2:
datoteka_1_razina_3.cpp

./dir_2_razina_1:

./dir_3_razina_1:
```


Naredba `ls -R` će za radni direktorij ispisati sve ugniježdene direktorije i datoteke unutar njih, rekurzivno

2.1 Ostale zastavice naredbe `ls`

Zastavica ima jako puno, pokazat ćemo još nekoliko korisnih koje se često koriste.

- `-h` (zapamti kao "human"): ispisuje veličine datoteka u ljudski čitljivom formatu (npr. `1K`, `36M`, `3G`). Kombinira se s `-l` zastavicom.

→ `ls -l -h /mnt/c/Users/username/Books`

ili

→ `ls -lh /mnt/c/Users/username/Books` # kombiniranje zastavica `-l` i `-h` u `-lh`

```
→ ls -l -h /Users/lukablaskovic/Books
total 99888
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff   6.0M Oct 18  2022 Ankur A. Patel_ Ajay Uppilli Arasanipalai - Applied Natural Language Processing in the Enterprise-0'Reilly Media, Inc. (2021).epub
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff    36M Jan 15  2023 RS-02-RPC-Models.pdf
-rw-r--r--@ 1 lukablaskovic  staff    6.9M Jan 15  2023 RS-03-Time-Clocks-Ordering.pdf
```


Naredba `ls -l -h` će ispisati veličine datoteka u ljudski čitljivom formatu

- `-t` (zapamti kao "time") sortira datoteke po vremenu zadnje izmjene (od **najnovijih** prema **najstarijima**).
- `-s` (zapamti kao "Size") sortira datoteke po veličini (od **najvećih** prema **najmanjima**).
- `-1` (zapamti kao "one") ispisuje svaku datoteku u zasebnom redu (korisno za ispis u skriptama).
- `--color` obojit će ispisane datoteke i direktorije (zadano: direktoriji su plave boje, datoteke crne, ...)

Hint: Kod naredbe `ls`, gotovo sve zastavice je moguće međusobno kombinirati (npr. `-la`, `-lR`, `-aR`). Ovo je najbolje naučiti *trial-and-error* metodom.

Primjeri kombiniranja zastavica:

1. Detaljni ispis svih datoteka i direktorija u trenutnom direktoriju, sortiranih prema vremenu zadnje izmjene:

```
→ ls -lt # kombiniranjem: -l (detaljan ispis), -t (sortiranje prema vremenu)
```

2. Detaljni ispis svih datoteka i direktorija u trenutnom direktoriju, uključujući i skrivene datoteke, sortiranih po veličini:

```
→ ls -laS # kombiniranjem: -l (detaljan ispis), -a (sve datoteke), -S (sortiranje po veličini)
```

3. Rekurzivni detaljni ispis svih datoteka i direktorija u trenutnom direktoriju, sortiranih prema vremenu zadnje izmjene:

```
→ ls -lRt # kombiniranjem: -l (detaljan ispis), -R (rekurzivno), -t (sortiranje prema vremenu)
```

4. Običan ispis svih datoteka i direktorija u trenutnom direktoriju, svaki zapis u novom redu:


```
→ ls -l
```

5. Ispis svih datoteka i direktorija, uključujući skrivene ali bez `.` i `..` direktorija, obojene, svaki zapis u novom redu:

```
# nalazimo se unutar direktorija: "vjezba_2"  
→ ls -A --color -l
```



```
→ ls -A --color -l  
.DS_Store  
datoteka_1_razina_1.txt  
datoteka_2_razina_1.txt  
dir_1_razina_1  
dir_2_razina_1  
dir_3_razina_1
```

 Naredba `ls -A --color -l` će ispisati sve datoteke i direktorije, uključujući skrivene ali bez `.` i `..`, obojene i svaki podatak u zasebnom redu.

2.2 Tablica čestih zastavica naredbe `ls`

Zastavica	Sintaksa	Objašnjenje
<code>-l</code>	<code>ls -l / ls -l</code> <code>-h / ls -lh</code>	Detaljan popis datoteka/direktorija s dozvolama, vlasnikom, grupom, veličinom i datumom izmjene i drugim detaljima.
<code>-a</code>	<code>ls -a</code>	Prikazuje sve datoteke, uključujući skrivene (<code>.</code> i <code>..</code>).
<code>-A</code>	<code>ls -A</code>	Prikazuje skrivene datoteke, ali bez <code>.</code> i <code>..</code> .
<code>-h</code>	<code>ls -h / ls -l</code> <code>-h / ls -lh</code>	Prikazuje veličine u čitljivom formatu (<code>B</code> , <code>K</code> , <code>M</code> , <code>G</code>).
<code>-t</code>	<code>ls -t / ls -l</code> <code>-t / ls -lt</code>	Sortira datoteke prema vremenu izmjene (najnovije prve).
<code>-r</code>	<code>ls -r / ls -l</code> <code>-r / ls -lr</code>	Prikazuje popis datoteka/direktorija obrnutim redoslijedom.
<code>-R</code>	<code>ls -R / ls -l</code> <code>-R / ls -lR</code>	Rekurzivno ispisuje sadržaj svih poddirektorija.
<code>-1</code>	<code>ls -1</code>	Prikazuje popis datoteka/direktorija u jednom stupcu (svaku u posebni redak)
<code>-X</code>	<code>ls -X / ls -l</code> <code>-X / ls -lX</code>	Sortira datoteke prema ekstenziji.
<code>--color</code>	<code>ls --color</code>	Prikazuje datoteke u boji prema tipu datoteke.

Napomena: zastavice treba izvežbati i koristiti u praksi kako bi se bolje razumjele i zapamtile. Neke zastavice nije moguće kombinirati, primjerice zastavice `-d` i `-l` ne mogu se koristiti zajedno jer su međusobno kontradiktorne.

💡 Hint: Kod svih bash naredbi je moguće koristiti uputstva ili *manual* naredbom `man`, npr. `man ls` za detaljne upute kako koristiti naredbu `ls` i koje su sve zastavice dostupne uključujući njihova ograničenja. Iz manuala se izlazi pritiskom tipke `q`

3. Zastavice naredbi `cd`, `pwd`, `mkdir` i `rmdir`

Naredba `cd` nema zastavica i koristi se isključivo s argumentima (putanjama).

Naredba `pwd` ima dvije zastavice (`-L` i `-P`) međutim ne koriste se često pa ih nećemo niti spominjati.

Naredbe `mkdir` i `rmdir` imaju korisnu zastavicu `-p` koja omogućava **stvaranje/brisanje više ugniježđenih direktorija odjednom**.

U prošloj skripti, rekli smo da ne možemo napraviti direktorij unutar nepostojećeg direktorija, odnosno:

```
# ne možemo stvoriti direktorij "test" unutar nepostojećeg direktorija
"files_manipulation"
→ mkdir files_manipulation/test
```

- Ipak, zastavica `-p` će nam isto omogućiti 😊

```
→ mkdir -p files_manipulation/test

# pa i više ugniježđenih direktorija
# Primjer: stvaranje ugniježđenih direktorija "dir1/dir2/dir3"
→ mkdir -p dir1/dir2/dir3
```

Ekvivalentno možemo koristiti i naredbu `rmdir -p` za brisanje ugniježđenih direktorija, ako su prazni:

```
→ rmdir -p dir1/dir2/dir3 # briše sva 3 direktorija, ako su prazni
```

Zadatak 1: Vježba osnovnih zastavica

- ne predaje se (samo za vježbu)
1. Stvorite direktorij `vjezba_1s` i unutar njega stvorite sljedeću strukturu direktorija i datoteka koristeći isključivo `mkdir` i `touch` naredbe:
 - ugniježđene direktorije stvorite koristeći odgovarajuću zastavicu

```
[ 96] .
└─ [ 128] faks
    │   └─ [ 256] 1_semestar
    │       │   └─ [ 0] diferencijalni_i_integralni_racun.txt
    │       │   └─ [ 0] logika_i_diskretna_mat.txt
    │       │   └─ [ 0] multimedijalni_sustavi.txt
    │       │   └─ [ 0] osnove_ikt.txt
    │       │   └─ [ 0] osnove_podatkovne_znanosti.txt
    │       │   └─ [ 0] programiranje.txt
    │   └─ [ 256] 2_semestar
    │       │   └─ [ 0] baze_podataka_1.txt
    │       │   └─ [ 0] geometrija_i_linearna_algebra.txt
    │       │   └─ [ 0] informacijski_sustavi.txt
    │       │   └─ [ 0] matematicka_analiza.txt
    │       │   └─ [ 0] operacijski_sustavi.txt
    │       └─ [ 0] programiranje_u_skriptnim_jezicima.txt
```

2. Unutar direktorija `vjezba_1s` ispišite rekurzivno sadržaj direktorija `faks`, u boji, svaku datoteku u zasebnom redu bez skrivenih datoteka.

```
faks

./faks:
1_semestar
2_semestar

./faks/1_semestar:
diferencijalni_i_integralni_racun.txt
logika_i_diskretna_mat.txt
multimedijalni_sustavi.txt
osnove_ikt.txt
osnove_podatkovne_znanosti.txt
programiranje.txt

./faks/2_semestar:
baze_podataka_1.txt
geometrija_i_linearna_algebra.txt
informacijski_sustavi.txt
matematicka_analiza.txt
operacijski_sustavi.txt
programiranje_u_skriptnim_jezicima.txt
```

3. Unutar direktorija `vjeba_1s` ispišite **detaljne** informacije datoteka iz 1. semestra, sortiranih po datumu zadnje izmjene - od najnovije prema najstarijoj.

```
total 0
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:07 osnove_ikt.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:07 multimedijalni_sustavi.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:07 programiranje.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:07 logika_i_diskretna_mat.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:07 diferencijalni_i_integralni_racun.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:08 osnove_podatkovne_znanosti.txt
```

4. U drugi semestar dodajte tajni kolegij koji je skrivena datoteka i **detaljno** ispišite sve datoteke iz 2. semestra uključujući i skrivene datoteke, bez `.` i `..` direktorija.

```
total 0
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:15 .tajni_kolegij.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:08 baze_podataka_1.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:08 geometrija_i_linearna_algebra.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:08 informacijski_sustavi.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:08 matematicka_analiza.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:08 operacijski_sustavi.txt
-rw-r--r-- 1 lukablaskovic staff 0 Mar 19 00:09 programiranje_u_skriptnim_jezicima.txt
```

5. Ako se nalazite u direktoriju `faks/2_semestar`, objasnite 2 načina kako biste dodali novu datoteku `.tajni_kolegij.txt` u direktorij `faks/1_semestar` bez da se prebacujete u taj direktorij, tj. bez korištenja naredbe `cd`.

4. Zastavice naredbi `cp`, `mv` i `rm`

U ovom dijelu pokrit ćemo zastavice naredbi `cp` (kopiranje), `mv` (premještanje) i `rm` (brisanje), koje omogućuju precizniju kontrolu nad njihovim ponašanjem.

Ove tri naredbe imaju dosta zastavica koje se ponavljaju i međusobno su slične, stoga ćemo ih obraditi zajedno.

Sintaksa:

```
→ cp [FLAGS] <izvorna_datoteka> <ciljna_datoteka>

→ mv [FLAGS] <izvorna_datoteka> <ciljna_datoteka>

→ rm [FLAGS] <izvorna_datoteka>
```

- zastavice `[FLAGS]` koristimo **prije** izvorne datoteke
- `<izvorna_datoteka>` i `<ciljna_datoteka>` mogu biti apsolutne ili relativne putanje do datoteka

▶ Zastavica: `-i`

`-i` (zapamti kao "interactive") - prije kopiranja/premještanja/brisanja datoteke, **zastavica će pitati korisnika za potvrdu**. Zastavica je korisna u slučajevima kada želimo izbjeći slučajnu izmjenu važnih datoteka, pogotovo kad radimo s više datoteka odjednom ili kad radimo s datotekama koje su važne za rad operacijskog sustava.

- zastavica `-i` unutar `cp` će pitati korisnika za potvrdu **samo ako datoteka već postoji na odredištu** (eng. *overwrite*)
- zastavica `-i` unutar `mv` će pitati korisnika za potvrdu **samo ako datoteka već postoji na odredištu** (eng. *overwrite*)
- zastavica `-i` unutar `rm` će pitati korisnika za potvrdu **uvijek prije brisanja datoteke** (pitat će za svaku datoteku)

Primjeri:

```
→ cp -i datoteka.txt /mnt/c/Users/username/Desktop # naredba će pitati korisnika prije
kopiranja datoteke samo ako "datoteka.txt" već postoji na odredištu

# ili

→ mv -i datoteka.txt /mnt/c/Users/username/Desktop # pitaj korisnika prije premještanja
datoteke na odredište ako "datoteka.txt" već postoji

# ili

→ rm -i datoteka.txt # pitaj korisnika prije brisanja datoteke svaki put
```

Korisnik odgovara na pitanje s `y` (yes) ili `n` (no), odnosno **unosom odgovarajućeg slova** i pritiskom tipke `Enter`.

Primjer:

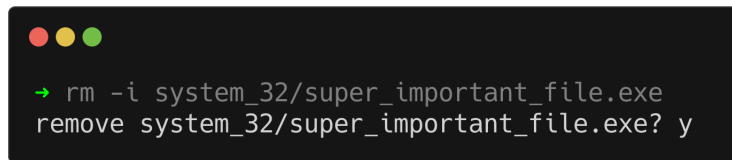
```
→ mkdir system_32
→ touch system_32/super_important_file.exe

→ rm -i system_32/super_important_file.exe
```

Nakon izvršavanja naredbe, korisnik će dobiti sljedeći ispis:

```
→ rm: remove system_32/super_important_file.exe?
```

- Ako korisnik odgovori s `y` i pritisne `Enter`, datoteka će biti obrisana
- Ako korisnik odgovori s `n` ili bilo kojim drugim znakom i pritisne `Enter`, datoteka neće biti obrisana


```
→ rm -i system_32/super_important_file.exe
remove system_32/super_important_file.exe? y
```


Naredba `rm -i` će pitati korisnika je li siguran u brisanje datoteke, svaki put

🚩 Zastavica: `-r`

`-r` (zapamti kao "recursive") - kopira/briše direktorij i **sav njegov sadržaj rekurzivno**. Pomoću ove zastavice moguće je kopirati/brisati direktorije i sve datoteke/poddirektorije unutar njih u jednom koraku.

- ovo ponašanje je zadano kod naredbe `mv` (premještanje) pa iz tog razloga nema zastavice `-r` kod naredbe `mv`
- zastavicu `-r` je moguće pisati i velikim slovom: `-R` (kod naredbe `ls` ove zastavice nisu ekvivalentne)

Kod **kopiranja** (`cp`) smo rekli da možemo kopirati određenu datoteku ili direktorij iz mjesta `<izvor>` u mjesto `<odredište>`:

```
→ cp <izvor> <odredište>
```

- gdje izvor i odredište mogu biti relativne ili apsolutne putanje

Do sad smo vidjeli primjere gdje kopiramo:

- jedan direktorij u drugi direktorij → (`cp dir dir2`)
- jednu datoteku u drugi direktorij → (`cp datoteka.txt dir`)
- jednu datoteku u drugu datoteku (s istim ili različitim nazivom) → (`cp datoteka.txt datoteka2.txt`)

Međutim, **što ako želimo kopirati cijeli direktorij, uključujući sav njegov sadržaj**, u drugi direktorij? Tada je potrebno koristiti rekurzivnu zastavicu `-r`:

```
→ cp -r <izvor> <odredište>
```

Primjer s rekurzivnim kopiranjem:

```
→ mkdir vjezba_cp_r

→ mkdir vjezba_cp_r/dir1

→ cd vjezba_cp_r/dir1
→ touch datoteka1.txt datoteka2.txt datoteka3.txt

→ ls -l

# Primjer: kopirat ćemo sav sadržaj direktorija "dir1" u direktorij "vjezba_cp_r/dir2"

→ cp -r . ../dir2 # "dir2" će biti stvoren unutar "vjezba_cp_r", ako ne postoji
```

Kod **premještanja** (`mv`), rekurzivno ponašanje je zadano i ne navodi se eksplicitno ovom zastavicom:

```
mv <izvor> <odredište> # nema zastavice -r
```

Primjer:

```
→ mkdir vjezba_mv

→ mkdir vjezba_mv/dir1

→ cd vjezba_mv/dir1
→ touch script1.js script2.js script3.js

→ mkdir ../dir2

# nalazimo se unutar: /vjezba2/vjezba_mv
# Primjer: premještanje cijelog direktorija sa sadržajem u drugi direktorij (dir1 -> dir2)
→ mv dir1 dir2 # premješta "dir1" u "dir2"
```

Ipak, ako bi htjeli premjestiti samo sadržaj direktorija `dir1` u `dir2`, a ne cijeli direktorij, moramo koristiti tzv. "wildcard" - znak `*`.

Općenito, [Wildcard](#) se koristi kad želimo radnju izvršiti nad više datoteka odjednom (konkretno: wildcard `*` predstavlja **sve datoteke** unutar nekog direktorija).

Sintaksa:

```
naredba dir1/dir2/wildcard # wildcard nije zastavica, već poseban znak unutar putanje!  
→ mv dir1/* dir2 # premješta sve datoteke iz "dir1" u "dir2"  
  
# "dir1" je sad prazan  
# "dir2" sadrži sve datoteke iz "dir1"
```


- Ako postoji previše datoteka unutar direktorija, wildcard `*` može dati grešku: "Argument list too long".

Kod **brisanja** (`rm`) moramo biti posebno oprezni jer rekurzivno brisanje direktorija i njegovog sadržaja može biti **nepovratno**.

```
rm -r <direktorij>
```

Primjer rekurzivnog brisanja:

```
→ mkdir vjezba_rm_r  
  
→ mkdir vjezba_rm_r/dir1  
  
→ cd vjezba_rm_r/dir1  
  
→ touch touch cache1.txt cache2.txt cache3.txt cache4.txt  
  
→ ls -l  
  
# nalazimo se unutar: /vjezba2/vjezba_rm_r  
# Primjer: rekurzivno brisanje direktorija "dir1" i svih datoteka unutar njega  
→ rm -r dir1
```

 Opresz: Rekurzivno brisanje direktorija i njegovog sadržaja može biti opasno, stoga je potrebno biti oprezan i provjeriti je li odabrani direktorij ispravan prije brisanja. Ipak, dobra praksa je kombinirati zastavicu `-r` zastavicom `-i` koja će u tom slučaju pitati korisnika je li siguran u brisanje za svaku datoteku. Ipak, većina modernih Linux distribucija ima neki oblik zaštita (*safeguards*) koje preveniraju rekurzivno brisanje korijenskog direktorija.

Primjer rekurzivnog brisanja s potvrdom:

```
mkdir system_32  
  
touch system_32/super_important_file.exe  
touch system_32/another_important_file.exe  
touch system_32/settings.json  
  
# Primjer: rekurzivno brisanje direktorija "system_32" s potvrdom za svaku datoteku  
rm -ri system_32
```

Na ovaj način naredba `rm` će:

- pitati korisnika za pregled svakog direktorija (`examine`)

- pitati korisnika je li siguran u brisanje svake datoteke (`remove`)
- pitati korisnika je li siguran u brisanje ukupnog direktorija (`remove directory`)
- korisnik odgovara s `y` ili `n` i pritiskom tipke `Enter` na jednak način kao do sada

```
→ rm -ri system_32
examine files in directory system_32? y
remove system_32/settings.json? y
remove system_32/super_important_file.exe? y
remove system_32/another_important_file.exe? y
remove system_32? y
```


Naredba `rm -ri` će pitati korisnika je li siguran u brisanje svake datoteke i direktorija, svaki put.

🚩 Zastavica: `-v`

`-v` (zapamti kao "verbose") - ispisuje detalje o radnji koja se izvršava (npr. ispisuje datoteke koje se kopiraju/premještaju/brišu)

Izraz *verbose* je općenit pojam koji označava "govorljivost" ili "detaljnost" ispisivanja informacija. U kontekstu naredbi `cp`, `mv` i `rm`, zastavica `-v` će ispisivati **detalje o radnji koja se izvršava**.

```
→ cp -v datoteka.txt /mnt/c/Users/username/Desktop # ispisuje detalje o kopiranju datoteke
```

```
→ mv -v datoteka.txt /mnt/c/Users/username/Desktop # ispisuje detalje o premještanju datoteke
```

```
→ rm -v datoteka.txt # ispisuje detalje o brisanju datoteke
```

Primjer s detaljima o kopiranju:

```
mkdir vjezba_v
```

```
touch vjezba_v/datoteka1.txt
```

```
cp -v vjezba_v/datoteka1.txt vjezba_v/datoteka2.txt # kopira datoteku i preimenuje je, ispisuje detalje o radnji
```

```
→ cp -v vjezba_v/datoteka1.txt vjezba_v/datoteka2.txt
vjezba_v/datoteka1.txt -> vjezba_v/datoteka2.txt
```


Zastavica `-v` će ispisati detaljne informacije o promjenama koje su se dogodile, konkretno:

```
vjezba_v/datoteka1.txt -> vjezba_v/datoteka2.txt
```

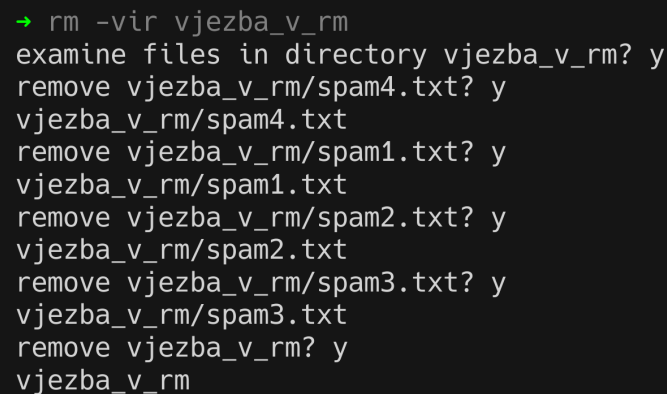
Primjer s detaljima o rekurzivnom brisanju i potvrdoma:

```
mkdir vjezba_v_rm

cd vjezba_v_rm

touch spam1.txt spam2.txt spam3.txt spam4.txt

# Primjer: kombinirat ćemo zastavice -v, -i i -r za upit prije brisanja svake datoteke i
# ispisati obrisanu datoteku/direktorij nakon svake operacije
rm -vir vjezba_v_rm
```



```
→ rm -vir vjezba_v_rm
examine files in directory vjezba_v_rm? y
remove vjezba_v_rm/spam4.txt? y
vjezba_v_rm/spam4.txt
remove vjezba_v_rm/spam1.txt? y
vjezba_v_rm/spam1.txt
remove vjezba_v_rm/spam2.txt? y
vjezba_v_rm/spam2.txt
remove vjezba_v_rm/spam3.txt? y
vjezba_v_rm/spam3.txt
remove vjezba_v_rm? y
vjezba_v_rm
```


Kombiniranje zastavica `-v`, `-i` i `-r` će ispisati detalje o brisanju svake datoteke i pitati korisnika za potvrdu svake radnje

🚩 Zastavica: `-f`

`-f` (zapamti kao "force") - **forsira izvršavanje naredbe** bez traženja potvrde i bez prikazivanja upozorenja ako datoteka ne postoji. Ova zastavica se koristi kada želimo zaobići potvrde i greške, što može biti korisno, ali i opasno ako nismo pažljivi.

Zastavica `-f` se koristi kod naredbi `cp`, `mv` i `rm`:

- kada želimo obrisati **datoteke ili direktorije** bez potvrde (`rm -f`)
- kada želimo prepisati (eng. *overwrite*) postojeće datoteke prilikom kopiranja (`cp -f`)
- kada želimo premjestiti datoteke i prepisati postojeće bez upozorenja (`mv -f`)

Zastavica `-f` **može dovesti do nepovratnog gubitka podataka**. Preporučuje se koristiti samo kada ste sigurni da želite prisilno izvršiti operaciju.

Primjer brisanja bez potvrde:

```
mkdir vjezba_f

cd vjezba_f

touch osjetljiva_datoteka.txt

# Brisanje bez potvrde
rm -f osjetljiva_datoteka.txt
```

Kako bismo demonstrirali rad ove zastavice, moramo imati datoteke različitog sadržaja.

Upis u datoteku možemo napraviti pomoću naredbe `echo` i operatora `>`:

Sintaksa:

```
echo "string_sadrzaj" > datoteka.txt
```

- za sada dovoljno, a detalje ćemo raditi na sljedećim vježbama 😎

Primjer kopiranja bez potvrde:

```
mkdir vjezba_cp_f

touch vjezba_cp_f/backup.log

echo "Stari podaci" > vjezba_cp_f/backup.log # sintaksa za upis u datoteku (radit ćemo ovo kasnije)

# Stvaramo novu datoteku s novim podacima
echo "Novi podaci" > novi_backup.log # sintaksa za upis u datoteku (radit ćemo ovo kasnije)

# Kopiramo i prepisujemo datoteku bez upozorenja
cp -f novi_backup.log vjezba_cp_f/backup.log
```

Primjer premještanja bez potvrde:


```
mkdir vjezba_mv_f

touch vjezba_mv_f/old_config.cfg

echo "Stara konfiguracija" > vjezba_mv_f/old_config.cfg

# Kreiramo novu konfiguracijsku datoteku
echo "Nova konfiguracija" > new_config.cfg

# Premještamo i prepisujemo bez upozorenja
mv -f new_config.cfg vjezba_mv_f/old_config.cfg
```

 Opasna kombinacija zastavica `-f` i `-r` može dovesti do rekurzivnog brisanja sadržaja direktorija bez potvrde!

Primjer rekurzivnog brisanja bez potvrde:

```
mkdir -p vjezba_rm_rf/temp

touch vjezba_rm_rf/temp/file1.txt vjezba_rm_rf/temp/file2.txt

# Brisanje cijelog direktorija bez upita
rm -rf vjezba_rm_rf
```

 Hint: Ako niste sigurni u radnju, preporuka je izbjegavati `-f` ili koristiti `-i` zastavicu za potvrdu.

Zastavica: `-n`

`-n` (zapamti kao "no overwrite") - sprječava prepisivanje postojećih datoteka prilikom kopiranja (`cp`) ili premještanja (`mv`). Ova zastavica je korisna kada **ne želimo izgubiti postojeće podatke slučajnim prepisivanjem**.

Zastavica `-n` će **preskočiti kopiranje/premještanje datoteke ako već postoji na odredištu** i koristimo ju:

- **kada kopiramo ili premještamo datoteke**, ali ne želimo prebrisati postojeće datoteke
- kada želimo **zaštititi stare verzije datoteka**
- kada ne želimo ručno potvrđivati svaku zamjenu (`-i`), već jednostavno **automatski spriječiti prepisivanje**

Praktično je kombinirati `-n` i `-v` zastavice za bolju vidljivost i kontrolu nad radnjama:

Primjer s kopiranjem:

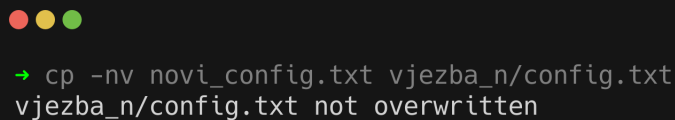
```
mkdir vjezba_n

echo "Prva verzija" > vjezba_n/config.txt


echo "Najnovija verzija" > novi_config.txt

# Kopiramo, ali ne prepisujemo ako "config.txt" već postoji
cp -n novi_config.txt vjezba_n/config.txt

# Kombiniranje s -v za ispis detalja
cp -nv novi_config.txt vjezba_n/config.txt
```



```
→ cp -nv novi_config.txt vjezba_n/config.txt
vjezba_n/config.txt not overwritten
```

 Naredba `cp` s kombinacijom zastavica `-n` i `-v` će ispisati detalje o radnji i neće prepisati datoteku ako već postoji

Primjer s premještanjem:

```
mkdir vjezba_mv_n

echo "Originalna verzija" > vjezba_mv_n/backup.txt

echo "Nova verzija" > novi_backup.txt

# Premještamo, ali ne prepisujemo ako "backup.txt" već postoji
mv -n novi_backup.txt vjezba_mv_n/backup.txt

# Kombiniranje s -v za ispis detalja
mv -nv novi_backup.txt vjezba_mv_n/backup.txt
```



```
→ mv -nv novi_backup.txt vjezba_mv_n/backup.txt  
vjezba_mv_n/backup.txt not overwritten
```


Naredba `mv` s kombinacijom zastavica `-n` i `-v` će ispisati detalje o radnji i neće prepisati datoteku ako već postoji

4.1 Tablica čestih zastavica naredbi `cp`, `mv` i `rm`

Zastavica	Sintaksa	Objašnjenje
<code>-i</code>	<code>cp -i</code> / <code>mv -i</code> / <code>rm -i</code>	Interaktivni način – traži potvrdu prije prepisivanja (<code>cp</code> , <code>mv</code>) ili brisanja (<code>rm</code>) datoteke.
<code>-r</code>	<code>cp -r</code> / <code>rm -r</code>	Rekurzivno kopira (<code>cp</code>) ili briše (<code>rm</code>) direktorij i sve njegove poddirektorije i datoteke.
<code>-R</code>	<code>cp -R</code> / <code>rm -R</code>	Isto kao <code>-r</code> (za <code>cp</code> i <code>rm</code>). Kod <code>ls</code> ove zastavice nisu ekvivalentne.
<code>-v</code>	<code>cp -v</code> / <code>mv -v</code> / <code>rm -v</code>	Prikazuje detalje o izvršenim operacijama (<code>verbose</code>).
<code>-f</code>	<code>cp -f</code> / <code>mv -f</code> / <code>rm -f</code>	Forsira izvršenje – ne traži potvrdu i ne prikazuje upozorenja ako datoteka ne postoji.
<code>-n</code>	<code>cp -n</code> / <code>mv -n</code>	Onemogućuje prepisivanje postojećih datoteka (ne utječe na <code>rm</code>).
<code>-u</code>	<code>cp -u</code> / <code>mv -u</code>	Kopira ili premješta samo ako je izvorna datoteka novija od ciljne ili ako ciljna ne postoji.

Napomena: Naredba `mv` ponaša se rekurzivno prema direktorijima po defaultu, pa nema `-r` opciju. Kod `rm` se `-r` koristi pažljivo jer može trajno obrisati velike količine podataka.

Zadatak 2: Vježba zastavica naredbi `cp`, `mv` i `rm`

- ne predaje se (samo za vježbu)
1. Stvorite direktorij `vjezba_cp_mv_rm` i unutar njega stvorite sljedeću strukturu direktorija koristeći isključivo `mkdir` naredbu
- naredbu `mkdir` **smijete pozvati najviše 5 puta**. Hint: zastavica

```
[ 160] .
├── [ 128] Documents
│   ├── [ 64] faks
│   └── [ 64] sve_ostalo
└── [ 160] Games
    ├── [ 64] action
    ├── [ 64] puzzle
    └── [ 64] sandbox
```

2. Koristeći `touch` naredbu, unutar direktorija `sve_ostalo` stvorite sljedeće datoteke:

```
salabahter_ikt.txt
salabahter_os.txt
salabahter_programiranje.txt
```

- stvorite novu datoteku `salabahter_ikt.txt` unutar direktorija `faks` i unesite u nju sadržaj: `"Salabahter iz IKT-a"` naredbom `echo`
 - kopirajte odjednom sadržaj direktorija `sve_ostalo` u direktorij `faks`, ne prepisujte datoteku koja već postoji i ispišite detalje o radnji
3. Unutar `games` direktorija stvorite 5 datoteka jednom naredbom, a koje predstavljaju kratice (*shortcut* - s nastavkom `.lnk`) na igre koje spadaju u kategorije `action`, `puzzle` i `sandbox`.
- `minecraft.lnk`
 - `portal2.lnk`
 - `DOOM.lnk`
 - `the_witness.lnk`
 - `the_legends_of_zelda.lnk`

Koristeći naredbe `cp` i `mv`, premjestite datoteke u odgovarajuće direktorije i ispišite detalje o radnji. Neke igre se mogu nalaziti u više kategorija pa morate kopirati datoteke, a ne premještati.

1. action i puzzle: `minecraft.lnk`
2. puzzle i action: `portal2.lnk`
3. action: `DOOM.lnk`

4. puzzle: `the_witness.lnk`

5. action, puzzle i sandbox: `the_legends_of_zelda.lnk`

Napišite naredbu koja rekurzivno briše sadržaj direktorija `Games` i pitajte korisnika za potvrdu prije brisanja svake datoteke. Ovom interakcijom obrišite samo datoteke (kratice), direktorije ostavite netaknute (ali prazne).

Zadaci za Vježbu 2

Zadaću predajete na Merlin prema uputama za predaju.

Zadatke riješite izvršavanjem naredbi u kloniranom GitHub repozitoriju, tako da se vide rezultati. Sve naredbe i odgovore upišite u `vjezba_2.txt` datoteku.

Zadatak 1

U radnom okruženju stvorite direktorije `vjezba_2/data` i `vjezba_2/backup` koristeći dvije naredbe `mkdir`.

Unutar direktorija `data` stvorite sljedeće datoteke:

```
script.js
style.css
.env
```

Naredbom `echo` unesite sljedeći sadržaj u datoteke:

- `script.js`: `console.log("Hello, World!")`
- `style.css`: `body { background-color: #f0f0f0; }`
- `.env`: `VJEBE=OS`

Zadatak 2

Kopirajte sav sadržaj direktorija `data` u direktorij `backup` koristeći odgovarajuću naredbu. Ispišite detalje o radnji.

Prebacite se u direktorij `data` i napravite detaljan ispis direktorija `backup`. Ispis mora biti detaljan, uključivati sve skrivene datoteke i biti sortiran po veličini.

Zadatak 3

Jednom naredbom izbrišite sve datoteke u direktoriju `data` osim datoteke `.env` koristeći odgovarajuće zastavice. Ispišite detalje o radnji.

Napravite ponovno direktorij `data` i kopirajte u njega sve datoteke iz direktorija `backup` koristeći odgovarajuću naredbu, ali spriječite prepisivanje datoteka koje već postoje. Ispišite detalje o radnji.

Detaljno ispišite sadržaj direktorija `data` koji mora sadržavati skrivene datoteke osim pokazivača na trenutni i radni direktorij, sortirane po datumu zadnje izmjene i svaki zapis u novom redu.

Zadatak 4

Otvorite direktorij po želji, ali nek ne sadržava više od 20 datoteka - mora sadržavati ugniježdene direktorije s nekoliko datoteka unutar njih.

Prebacite se u direktorij i napišite sljedeće naredbe:

- Izlistaj detaljno sadržaj glavnog direktorija, uključujući sve skrivene datoteke i sortiraj po veličini.
- Izlistaj detaljno sadržaj glavnog direktorija, bez skrivenih datoteka, sortiraj po veličini i prikaži jedinice (KB, MB, GB) uz veličinu datoteka.

3. Izlistaj sav sadržaj direktorija (uključujući poddirektorije i njihove datoteke i skrivene datoteke), ispis neka bude u boji i sortiran po datumu zadnje izmjene (najnovije na početku).